

מדינת ישראל
משרד המשפטים

הועדה לבחינת פעילות נציבות הביקורת על מערך התביעה ומייצגי המדינה בערכאות

ירושלים, י"ב תמוז תשע"ה
29 יוני 2015
מס' מכתב: 027-99-2015-003098
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

פרוטוקול מס' 4
ישיבה עם ד"ר גיא לוריא, חוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה
שהתקיימה ביום ראשון י"א בתמוז התשע"ה (28 ביוני 2015), בשעה 14:00

נכחו:
יו"ר הוועדה, כבוד השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג.
עו"ד איילת לוי, מרכזת הוועדה.

ד"ר גיא לוריא, חוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה ומחבר המחקר "ממונים על הצדק רפורמות ברשות השופטת וברשויות התביעה ד"ר גיא לוריא בהנחיית פרופ' מרדכי קרמיניצר".

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: קראתי את המחקר, הוא התפרסם ב-2011, עוד לפני שהוקם הגוף שהיום עוסק בקבלת תלונות או בכלל עוסק בביקורת, גוף הביקורת הוקם ב-2013.

ד"ר גיא לוריא: הגוף התחיל את פעילותו באפריל 2014, אבל הוקם בדצמבר 2013.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: מסמך העקרונות הוא מתאריך 16 בספטמבר 2013. אני מניח שאתה מעורה ועוקב, או שאני טועה.

ד"ר גיא לוריא: אני עוקב.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: רציתי לשמוע, ואני רוצה לדעת גם, איך אתה מתרשם ממה שקורה היום עם הביקורת. אם יש לך ביקורת על מה שנעשה היום, כל מה שיש לך להגיד כדי להאיר את עיניי.

ד"ר גיא לוריא: גילוי נאות, אני עקבתי אחרי הדברים וגם בעצם התחלתי לעסוק בזה עוד לפני שזה התפרסם, אז הצגתי את הטיוטה של המחקר עם פרופ' קרמניצר לפרקליט המדינה דאז, משה לדור. זה היה סדר גודל של 2010, אוקטובר 2010, השתתפתי בדיונים בכנסת, וגם הופעתי בפני הצוות של היועץ המשפטי לממשלה, בוועדת קורן. והאמת שגם שהנציבה גרסטל מונתה אפילו עוד לפני שממש נכנסה לתפקיד, הייתי בקשר עם העוזרת שלה והעברתי לה חומרים, גם נציגי איגוד פרקליטים נפגשו איתי פעמיים וניסו לשכנעני בצדקת טענותיהם.

אני מעורב, והזעה שלי היתה ועודנה שצריך גוף ביקורת, פחות או יותר לפי המתכונת כפי שהוקמה, אני חושב שצריך גם את הצד של הביקורת המערכתית וגם את הצד של בדיקת התלונות, שניהם נחוצים לדעתי.

לגבי התלונות, חשיבותן היא בכך שאין כתובת באמת טובה היום לביקורת, להבעת תלונה על פרקליטים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: יש הרבה גופים שעוסקים בזה.

ד"ר גיא לוריא: ההמחשה הכי טובה היא באופן שבו האפשרות להתלונן על פרקליטים מפורסמת היום באתר משרד המשפטים. הסתכלתי בשבוע שעבר לוודא שזה כך עדיין. דרך המלך זה תלונות על פרקליטים – יש להפנות לפרקליט המחוז או מנהל המחלקה בה מכהן הפרקליט. בנוסף הוקמה נציבות הביקורת על מערך התביעה ומייצגי המדינה בערכאות. גם אליה ניתן לפנות.

בעיניי זו גישה לא שקופה, זה כל מה שכתוב, אין דרכי פנייה, אין באמת כתובת, שום דבר - הפניה למספר טלפון, משהו שאפשר לפנות. כל יתר גופי הביקורת שמוזכרים תמיד: לשכת עורכי הדין, נציבות שירות המדינה, לא מוזכרים שם, דרך המלך, כפי שמוזכרת שם, היא באמצעות פנייה לממונה. אין באמת שום שקיפות איך באמת אפשר לפנות. בעיניי זה לא רציני. אם אני חושב על עצמי לא בתור משפטן אלא בתור אזרח שלמשל העדתי באיזשהו משפט, ואני חושב שהתנהגות של פרקליט היתה לא תקינה ואני רוצה להתלונן, אסתכל באתר משרד המשפטים, אראה שצריך להתלונן בפני הממונה עליו. לי זה יראה לא רציני. אם אני מתנהל מול חברת ביטוח או משהו כזה, אני מצפה שלפחות יהיה גוף ביקורת פנימי שאפשר להתלונן, לא ממונה על האדם שעליו אני רוצה להתלונן, בטח גם מזוהה איתו.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אחר כך נזכרת גם הנציבות?

ד"ר גיא לוריא: הנציבות מוזכרת – כתוב: לאחרונה הוקמה הנב"ס, גם אליה ניתן לפנות בתלונה. זה מוזכר בתור משהו שולי. אם דרך המלך זה עדיין הממונה על הפרקליט, זה נראה לי לא רציני. אין עדיין כתובת טובה מלבד הנציבות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: הם טוענים שיש מספיק גופים שבודקים אותם. נעזוב את הביקורת הפנים-פנימית – זה גם לא ביקורת פנים – זה ביקורת לממונה. נעזוב את זה, יש גופים שבודקים התנהגות פרטנית של עורך דין בלשכת עורכי הדין, אפשר לפנות לשם. אפשר לפנות לנציבות שירות המדינה בדין משמעתי, אפשר לפנות למבקר המדינה, כלומר, לנציב תלונות הציבור במבקר המדינה. יש מספר גופים שממלאים את הפונקציה הזאת. עזוב את מה שכתוב באתר שלהם, אבל יש גופים, למה צריך להוסיף עוד גוף?

ד"ר גיא לוריא: אני חושב שאין גוף שבאמת מכיר היטב את עבודת הפרקליטות ויודע בעצם לקבוע סטנדרטים נכונים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: גם בית המשפט עצמו. כשצריך, גם בית המשפט מביע דעה על התנהגות הפרקליט.

ד"ר גיא לוריא: הוא מגיב דרך אגב, זה לא באמת תפקידו.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אבל הלשכה כן.

ד"ר גיא לוריא: זו ביקורת אגבית.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: עוד משהו, הם אומרים – לגופי המשמעת, נציבות שירות המדינה, יש לה שיניים, יש לה אפשרות להטיל סנקציה, בעוד שהגוף היום שמוקם הוא יכול לכל היותר למצוא את התלונה מוצדקת. הוא לא יכול יותר מזה, אם כך, למה לא להשאיר את הגוף שיכול באמת לאכוף, למה להמיר אותו בגוף שהוא חסר שיניים?

ד"ר גיא לוריא: נציבות שירות המדינה, לשכת עורכי הדין כבודם במקומו מונח, הם לא באמת מכירים היטב את עבודת הפרקליטות, הם עוסקים בהרבה דברים אחרים, בפועל רואים שגם לשכת עורכי הדין מאוד ממעטת לבקר פרקליטים, נציבות שירות המדינה גם...

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: עקבת?

ד"ר גיא לוריא: אין לי נתונים, בזמנו ראיתי שיש כמעט אפס. יש מעט מאוד. בסופו של דבר הבקרה שעושה נציבות שירות המדינה היא יחסית נוקשה, זה על דברים יחסית חמורים. אני

חושב שחלק מהמנגנון תלונות הנוכחי הוא גם על דברים יותר רכים, שלא חייבים להטיל נגדם סנקציה, אולי הערה, תיקון התנהלות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: גם בגופים הקיימים זו רשימה ארוכה, אפשר להתחיל עם הערה וכן הלאה, תלוי בחומרת המקרה. זה לא צריך להיות מיד השעיה או פיטורים.

ד"ר גיא לוריא: זה על עבירות משמעותיות, בעוד שכאן זה על התנהלות שיכולה להיות לא עבירה משמעותית, אלא כשיש למישהו תלונה עליו, אולי צריך לתקן את המדיניות בגללו כדי שיתוקן, אולי צריך לתקן נוהל שגורם לעיוות. זאת אומרת זה לא רק בעיה משמעותית, לא רק בעיה אתית, יכולות להיות גם בעיות הרבה יותר קלות מבחינת חומרה של הפרקליט הבודד, אבל שהטיפול בהם צריך להיות על ידי מנגנון שיכול לשמוע את הציבור.

אני חושב שאחד היתרונות הגדולים בזה, שיש גוף שיכול מצד אחד לעשות ביקורת מערכתית, מצד שני לקבל תלונות, זה בראייה המערכתית שזה נותן. זאת אומרת שהתלונות עצמן מקנות... אפשר לראות את זה בדוחות של הנציבה, משתמע שבעצם הדוח הנושאי הראשון התחיל מזה שהנציבה שמעה תלונות. זה משתמע, היא אינה אומרת זאת במפורש, אני חושב שיש יתרון מאוד גדול לכך – לא צריך להגיד לך – יש יתרון גדול לכך שמישהו שהוא מבקר מערכתי של התביעה גם ישמע תלונות מהציבור ויתרשם בצורה....

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: מבקר המדינה כנציב תלונות ציבור שומע תלונות, מקבל תלונות על כל הגופים המבוקרים על ידו ועוסק כל פעם בתלונה הספציפית, וזה לא צריך לעורר קושי מיוחד. למה צריך את ההתמקצעות, את ההתמחות דווקא, למה מבקר מדינה לא יכול לשמוע תלונה על פרקליט שצעק, פרקליט שהתחצף, צריך להקים את כל המערך כדי לדעת אם זה מוצדק או לא מוצדק להתחצף בפני בית משפט? אני יורד לרזולוציה שלך, זה לא המקרה המי יודע חמור, למקרים של התנהגות לא הולמת – למה צריך להכיר את כל המערכת?

ד"ר גיא לוריא: במספרים שאני מכיר מהדוחות, זה כמעט לא קורה. נציב תלונות ציבור מקבל בעיקר על תלונות התעכבות בכל מיני תיקים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אני יכול גם להגיד שהפרקליט התנהג לא יפה, שבאתי לקבל טופס והוא לא היה שם, עזב את משמרתו והייתי צריך לחכות שעתיים עד שיגיע.

ד"ר גיא לוריא: עדיין לדעתי צריך מישהו – מבקר המדינה לא חייב להיות משפטן, אני חושב שצריך גורם מקצוען שיכיר את עבודת הפרקליטות ויוכל באמת... הראייה שלי, מה שהנציב תלונות הזה צריך להיות...

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: כמה מבקרי מדינה לא היו משפטנים?

ד"ר גיא לוריא: אף אחד. זה נכון. ביקורת על גוף תביעה זה לא התפקיד הקלאסי של מבקר המדינה, המבקר נועד לבדוק סדרי מינהל תקינים, דברים כאלה, לדעתי, זה יכול לגרום אפילו לפגיעה בתפקיד מבקר המדינה, הסטה לכיוונים לא נכונים בעיניי. אני חושב שיש יתרון גדול לזה עדיין שיהיה גוף שיתמקצע רק בזה. בעיניי הנציבות בבדיקת התלונות לא צריכה באמת שיניי, אני חושב שתפקידה יותר להיות סנן ואפילו יותר מכל דבר אחר, סנן של תלונות, עליה לדעת לנתב את התלונות למקומות הנכונים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: כדי לשפר.

ד"ר גיא לוריא: בראייה צופה פני עתיד. אם הנציבה רואה שיש בעיה משמעתית, היא יכולה להפנות לנציבות שירות המדינה, או אם רואה שיש בעיה אתית, היא יכולה להפנות ללשכת עורכי הדין. בסופו של דבר רוב הפעילות צריכה להיות פעילות צופה פני עתיד. אחד הדברים שאפשר לראות בדו"ח תלונות הראשון, זה שהרבה מהדברים הסתיימו בשום דבר, היא סגרה את התלונה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: כי הביורור מוצה. לא היתה סיבה להמשיך.

ד"ר גיא לוריא: בחלק מהמקרים מוצה, ותיקנו מדיניות בעקבות זה. הפרקליטות אמרה שהיא שמתקנת את מדיניות בעקבות בירור שהיה, ובגלל זה הנציבות מפסיקה את בירור התלונה. זה מה שצריך לקרות בדיוק, לא חייב להיות פרקליט מוקע, בסופו של דבר זו המטרה בדיוק, כי התקבלה תלונה מהציבור, הנציבה בדקה, תיקנו את מדיניות, וזה נגמר בלי שום דבר, רק בזה שהשתפרה התנהגות הפרקליטות, שזה הכי טוב לדעתי.

אני חושב שגם בכלל משני הדוחות שאני רואה של הנציבות, אני מתרשם שזה מאוד מועיל בכלל – בעיקר בשל הבקרה מערכתית – הדבר מועיל לאחידות הפעולה של הפרקליטות, באמת בדוח הנושאי הצביעה הנציבה על כך שישנם מחוזות שהתנהגו בצורה מסויימת לעומת מחוזות אחרים שהתנהגו בצורה אחרת, פה אני עובר לביקורת מערכתית, אני חושב שזה היה מוצלח לשקיפות. הם הציפו דברים שאני גם לא ידעתי שהיו בפרקליטות. שיפור של נהלים, שינוי המדיניות – נבע גם מביקורת מערכתית וגם מתלונות, בלי תלונות חלק מהדברים לא היו משתפרים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אתה אומר שהתלונות במנותק מהביקורת לא תביא את התועלת לעומת מקום שבו שתי המטרות האלה באות יחד?.

ד"ר גיא לוריא: יש ערך סינרגטי לזה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: יש השלכה מתלונות לביקורת מערכתית.

ד"ר גיא לוריא: גם בכיוון ההפוך. רק בזכות ראייה מערכתית שיש לנציבה על התביעה היא תוכל לקבוע סטנדרטים יותר מאוזנים ומידתיים לבדיקת תלונות. היא יודעת באיזה עומס נמצאת המערכת, היא יודעת שאם פרקליט משתהה חודש וחצי זה לא שיהוי גדול בבדיקת תיק, ולא

צריכות להיות השלכות לתלונה. בעיניי הביקורות הראשונות, הן היו מצוינות לא רק מבחינת תביעה אלא מבחינת אמון הציבור בתביעה. בדו"ח ראו שאין בעיות בפרקליטות מבחינת התנהלות של פרקליטים, היו רק 3 תלונות שנמצאו מוצדקות, ורק לאחת היו תוצאות מעשיות.

הנציבות הראתה שעיקר הבעיות הן מערכתיות וקשורות למחסור במשאבים, או ניהול ותיאום בין מחוזות. זה מאוד הועיל לדעתי לאמון הציבור בתביעה. אני חושב שאם אנחנו עכשיו, במיוחד ביחס לנושא של בדיקת התלונות, שארגוני הפרקליטים מתנגד לו ורוצה להוריד, תהיה פה פגיעה די משמעותית באמון הציבור אם נוריד את מנגנון הזה. הציבור מצפה שיהיה מנגנון בדיקה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: האם יש מקום להכניס גם את תביעה המשטרתית?.

ד"ר גיא לוריא: מה שאני מבין, היא כיום בפנים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אני שואל אם אתה חושב שזה רצוי להשאיר את זה כך? מה שהם אומרים הוא שיש ביקורת כל כך צמודה על אנשי משטרה, ועל אחת כמה וכמה על פרקליטים, כל המנגנונים כיום עוסקים בהיבט הפרטני, למה צריך עוד גוף אחד? שם זה אולי הכי בולט. מה דעתך?

ד"ר גיא לוריא: אני חושב שצריך להכניס את התביעה המשטרתית. אם כבר, יש פחות אפשרויות להגשת תלונות וביקורת על תביעה משטרתית מאשר על הפרקליטות שהיא יותר לאור הזרקורים. נפת פעילותה הוא הרבה יותר גדול מבחינת מספר תיקים, פי 10. כוח האדם שם הרבה יותר מצומצם, בתביעה המשטרתית לכל אחד יש פי 10 תיקים לעומת פרקליט מצוי. אם כבר יש לי איזושהי ביקורת על הנציבות בשלב הזה, זה לעניין תוכנית העבודה. כשקראתי את תוכנית העבודה, ראיתי שהתביעה המשטרתית כמעט לא נמצאת בתוך תוכנית העבודה לבאות. לדעתי היא צריכה להיות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אני לא מדבר על ביקורת המערכתית אלא על הפרטנית.

ד"ר גיא לוריא: אני חושב שזה נכון באותה המידה. כמו שעל הפרקליטות צריכה להיות ביקורת פרטנית, גם על התביעה המשטרתית. אין פה סנקציות נוספות שמוטלות, נציבה יכולה לסנן ולראות אם התלונות מוצדקות או לאו, אם הן מוצדקות להעביר הלאה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: הא לדעתך הביקורת ככלל, גם פרטנית וגם מערכתית, צריכה להיות רק על התחום הפלילי או גם על אזרחי?

ד"ר גיא לוריא: אני חשבתי בעיקר על התחום הפלילי, אבל כן – מאז שהגוף הוקם, השתכנעתי שאי אפשר לחלק את עבודה של פרקליטות באמת, אז גם על אזרחי. במקור חשבתי על גוף ביקורת, דווקא על הצד הפלילי של התביעה.

אבל כן, זה שהוקם גוף ביקורת גם על הצד האזרחי, זה מבורך.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: היום זה גם על האזרחי?

ד"ר גיא לוריא: כן. על כל העבודה, על כל מייצגי המדינה בערכאות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: ודאי.

ד"ר גיא לוריא: אני רוצה לציין מספר נקודות חיוביות נוספות, לפני שאגיע לכמה דברים שלדעתי אינם טובים. קודם אני רואה שהנציבות בעיקר עושה ביקורת צופה פני עתיד, שבאה לתקן ולא באה למצוא אשמים, וטוב שכך. כך היא צריכה לנהוג לדעתי. אני חושב שהיא לא נכנסת לשיקול הדעת של הפרקליטים והיא מקפידה לשמור על עצמאותם, כך לפחות עולה מהדו"חות. זה גם טוב.

מה שעושה הנציבה יותר, היא עוסקת הרבה בסינון תלונות סרק, גם רואים את זה מהשיעור הנמוך של התלונות שנמצאו מוצדקות, מהנוהל שלפיו לפני שמטרידים את הפרקליט, הנציבה בודקת בעצמה ודוחה תלונות גם בלי לקבל תגובה מהפרקליט. זה טוב, כי כך מונעים הטרדת פרקליטים. בזה הנציבה עושה עבודה טובה.

אם הייתי חושב על כמה דברים שהייתי משפר בעבודת הנציבות, זה קודם כל ובמיוחד על רקע הביקורת מצד ארגון הפרקליטים – קודם כל יש צורך בנהלים לבדיקת תלונות.

כרגע זה נהלים פנימיים לא מחייבים, בעיניי זה אחד הדברים הכי חשובים שיהיו משוריינים. היה עדיף שכל הדבר הזה יהיה בחוק, זו דרך המלך בעיניי. אם מקימים גוף כזה, בעיניי הוא היה צריך להיות בחוק, זה היה מאפשר מתן תשובות לנושאים של סודיות, חיסיון, תיאום בין מנגנוני תלונות, הכל היה נפתר בצורה טובה יותר, כולל השאלה אם היועץ המשפטי לממשלה כפוף לביקורת אם לאו.

אם הולכים על דרך אדמיניסטרטיבית, ואני מבין את שיקולים הפרקטיים שהובילו לזה – אני מסכים שצריך ללכת בדרך אדמיניסטרטיבית ובהמשך לקבוע כחוק – זה צריך להיות במעמד מקביל למסמך שהקים את הנציבות, כלומר, שהנציבות תהיה כפופה לנהלים אלה, ושהיא אינה עושה זאת רק מרצונה הטוב אלא שיהיו נהלי בדיקת תלונות שמחייבים אותה. אם היועץ המשפטי לממשלה הקים את נציבות עליו להיות חתום על נהלים אלה שגם יגנו על הפרקליטים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אחת הטענות היא שהדיונים בעיקר הפליליים בבית משפט הם רוויי מתח בין התובע לסניגור, בין תובע לנאשם, זה מתחיל ונגמר עם המתיחות הזאת ויריבות בין הצדדים. כשיש לך כתובת לתלונות, המצב הזה הוא כר פורה לתלונות. אם אין את הכתובת הזאת, לפעמים דברים עוברים בשתיקה. ברגע שיש לך את הגוף הוא "מזמין" תלונות. זה מקשה על התובע, על הפרקליט שמופיע. הפרקליט יכול לעשות חשבון נפש ולהגיד: אם בודקים

אותי על כל תנועה, על כל צעד ושעל, אהיה ראש קטן, לא אעשה כל מה שהייתי עושה אלמלא המציאות הזאת. אתה נותן משקל לטיעון כזה? אתה חושב שיש מקום להתחשב בו באופן שגם הביקורת תהיה שונה, קיומו של הגוף יהיה בספק?

ד"ר גיא לוריא: אני חושב שהחשש הזה הוא מוצדק ואיך ובאופן שהוא מיוצג על ידי ארגון הפרקליטים הוא מוגזם. לפני שהוקמה הנציבות, היו ועדות אתיקה של לשכת עורכי הדין, זה הרי אותו הדבר. אני חושב שנציב טוב ידעו לסנן את התלונות האלה, הכוונה כאן לתלונות סרק שמקשים על הפרקליטים. נציב טוב ידע לסנן את תלונות אלה גם בלי לפנות לפרקליט. זה חלק מהנהל כיום, כך אני קורא מהדו"ח, הנציבה מסננת תלונות ולא מטרידה.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: בינתיים זה מטריד את הפרקליט, אולי צריך להגיב, להסביר.

ד"ר גיא לוריא: הוא לא צריך להגיב ולהסביר. בשלב ראשון הנציבה יכולה לדחות תלונות בלי לבקש הסבר, רוב תלונות בדוח נדחו בלי שפנו לפרקליטות.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: לפעמים תגיע תלונה לפיה הפרקליט אמר איזו אמירה שנותנת עילה לתביעה. אפשר לסנן ולומר: אין בזה כלום; נכון, אם כותבים בתלונה שפרקליט לא אמר לי שלום בבוקר, תלונה זאת נדחית על הסף. אבל אם מצטטים שם דברים שאם נאמרו, הרי שלא היו צריכים להיאמר, בינתיים מטרידים את הפרקליט.

ד"ר גיא לוריא: מצב זה היה קיים גם עם ועדות האתיקה. אני חושב שנציבה טובה יכולה להגן על הפרקליטים, מעבר לזה שיש עבריינים או עורכי דין לא טובים שיתחילו להציק לפרקליטים בעניין הזה. זה חשש שקיים, אבל לא צריך להגזים בגלל החשש מגורמים אלה, ולהגיד שאנחנו נכנעים ומוותרים על מנגנון תלונות שהוא כן נחוץ בעיניי. אני חושב שחששות אלה, שהם במידה מסוימת מוצדקים, יש לגביהם תגובה לא מידתית לחששות מצד ארגון הפרקליטים. מה שאני רואה מהדוח הראשון, הוא שלא היתה רדיפה מוגזמת של פרקליטים. אם יש חששות, גם אם אני לא חושב שבאופן אובייקטיבי הם מוצדקים, עצם החששות של פרקליטים שהם נרדפים זו בעיה מערכתית שצריך להתמודד איתה. ההתמודדות היא לתת להם הגנות, אם זה אומר סודיות של הדברים, אם זה אומר זכות לייצוג.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: איך אפשר לשמור על סודיות?

ד"ר גיא לוריא: דרך המלך זה לפי חוק, אבל אני חושב שדברים יהיו כפי שהם היום. נשמרת היום סודיות, הליכי בדיקת התלונות הם לא גלויים, השמות לא אמורים לדלוף החוצה. צריכים לשמור על סודיות...

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אם היום אזרח יבקש פרטים מהנציבה על תלונות שהוגשו ונגד מי הוגשו, האם בתלונות המוצדקות – אם היה הבדל בין שנה שעברה לשנה הזאת, מה בין גופי הפרקליטות לבין גופי המשטרה, כל החתכים, הוא רוצה את הפרטים האלה.

ד"ר גיא לוריא: זה בוודאי לתת, למה לא. אני מדבר על הגנה על הפרקליט הבודד.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: לגבי הפרקליט בודד אפשר יהיה לשמור על סודיות? על סמך מה? הרי יש את חוק חופש המידע.

ד"ר גיא לוריא: כי זה דיונים פנימיים אני חושב.

עו"ד אילת לוי: זה דיונים פנימיים? זו עבודה של גוף ביקורת.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: מה זה דיון פנימי?

ד"ר גיא לוריא: כיום היא שומרת על סודיות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: מחר אזרח יבוא יבקש את כל הפרטים כולל שמות, איך אפשר להגיד: לא תוכל לקבל. על סמך מה?

ד"ר גיא לוריא: זו בעיה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: איך אתה פותר את הבעיה הזאת?

ד"ר גיא לוריא: אני חשבתי במקור שדרך המלך היא ללכת לפי חוק, ובחוק אפשר לקבוע סודיות של הדיונים של הנציבות, החוק קובע חיסיון של הדברים. נכון, יש חיסרון למנגנון אדמיניסטרטיבי. אין לי תשובה טובה מזה. סוף התהליך צריך להיות שהדברים יהיו בחוק, גם אם לא עכשיו. אם למשל, נסתכל על מה שקרה בדוגמא האנגלית, בהתחלה הוקם המנגנון מכוח הוראה אדמיניסטרטיבית, היה לו מעמד אדמיניסטרטיבי, עם הזמן גיבו את מעמדו בחוק. לא חושב שלאורך שנים נכון שהנציבות תפעל שלא מכוח חוק, במיוחד בגלל נושא של סודיות ותיאום בינה לבין גופים אחרים. אני לא רואה דרך טובה לפתור את זה כרגע, אם יש מתלונן סדרתי שפונה לפה ופה, צריכה להיות דרך לעצור את זה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: איך אפשר לעצור את זה היום?

ד"ר גיא לוריא: היום זו בעיה. ברגע שהנציבה שומעת שיש מתלונן סדרתי בדרך כלשהי או שומעת שיש תלונה למקום אחר, היא לא מבררת את התלונה עד שלא אומרים לה שהתלונה תתברר רק אצלה. דרך נכונה לעשות זאת זה היא על פי חוק. ברגע שמישהו מגיש תלונה לגוף הביקורת,

ההלך צריך להתנהל אצלו. דרך טבעי בעיניי לעשות זאת בדרך סטטוטורית ולא בדרך אדמיניסטרטיבית.

אני מבין שרצו דרך גמישה יותר, בשליטת משרד המשפטים, אני מבין את השיקולים שהובילו לכך, החסרונות הם אלה. בסופו של דבר צריך לתת לנציבות הזאת הזדמנות להצליח. אנו רואים שגם ארגון הפרקליטים וגם הפרקליטות במידה מסוימת לא באמת נותנים הזדמנות לנציבות להצליח בעבודתה. הם הפעילו מהלכים נגד הנציבות לפני שהנציבה ממש מונתה לתפקיד ביחס לתלונות הפרטניות. בפועל זה גם לגבי הבדיקה המערכתית. אני חושב שהם פשוט לא משתפים פעולה.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: זה בשלב יותר מאוחר. מההתחלה התנגדו לביקורת מערכתית?

ד"ר גיא לוריא: בהתחלה הם היו בעד. בדיוק כמו הדוגמא האנקדוטלית של אתר משרד משפטים, שעדיין פנייה לנציבות מוזכרת כדרך משנית להתלונן. זה מיותר. אם זה גוף ייעודי לבדוק תלונות, ועדיין אתה אומר שדרך המלך זה תלונה לממונה, זה לא באמת לתת לנציבות הזדמנות להצליח. או שאומרים שלא רוצים נציבות או שנותנים לה אפשרות לעבוד כמו שצריך. לגבי התביעה המשטרתית, חלק ממה שיקרה ברגע שתהיה יותר ביקורת, שהביקורת תהיה לא רק על הפרקליטות אלא גם על התביעה המשטרתית ומיזפי הכות.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: זה המצב היום.

ד"ר גיא לוריא: אבל כיום זה לא נתפס כך. ברגע שזה יחלחל לתודעת הציבור, הפוקוס על הפרקליטות קצת ירד וגם החשש של הפרקליטים קצת יפוג.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אתה מדבר על חקיקה, איך בחקיקה אתה יכול לגרום לכך שרק הנציבות הזאת תבדוק תלונה ולא גורמים אחרים שקמו על פי חוק. איך אפשר?

ד"ר גיא לוריא: ברגע שמישהו פונה, יהיה ייחוד סמכות לנציבות.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: מה עושים עם לשכת עורכי הדין? מגבילים אותם? אתה מונע אפשרות להגיש תלונה גם להם?

ד"ר גיא לוריא: לא מונע. אבל מי שפונה לנציבות, לא יכול לפנות גם לוועדות האתיקה. קודם לתת לנציבה, לדעתי הנציבה צריכה להיות סגן תלונות, לא עוד גוף עם שיניים שיכול להטיל סנקציות. ואם היא חושבת שיש חשש לעבירה אתית או משמעתית, יכולה להעביר הלאה.

כ"ב השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: היא לא יכולה לברר את התלונה? ניקח דוגמא של עבירה אתית, למה שלא תברר?

ד"ר גיא לוריא: תבדוק אם יש ממש, אבל לא תוכל להפעיל סנקציות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: היא תברר. מה עם לשכת עורכי הדין?

ד"ר גיא לוריא: נקבע בחוק שאי אפשר להגיש במקביל גם ללשכת עורכי הדין. אם מישהו בוחר לפנות ללשכת עורכי הדין, זה החלטה שלו.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: ואז הם כן יוכלו לברר?

ד"ר גיא לוריא: כן.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אפילו בהנחה שעדיף חוק על הסדר הקיים, איך נכתוב – לשלול, אתה אומר לשלול מהלשכה את האפשרות לדון בתלונה. אתה אומר אם המתלונן פנה לנציבות, נחסמה הדרך להגיש תלונה ללשכת עורכי הדין.

ד"ר גיא לוריא: אני לא רוצה שאנשים יפנו במקביל גם לפה וגם לכאן.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אתה שולל את הסמכות של היום.

ד"ר גיא לוריא: אני שולל, כן. ברגע שמישהו פנה לנציבה לא יכול לברר את התלונה שלו גם ללשכת עורכי הדין. אני לא חושב שזה נכון לאפשר בדיקה במקביל, זה לא נכון מבחינה מערכתית שיתנהלו כמה בדיקות חופפות של אותו מקרה. לעמדתך, זה גם חוסר ניקיון כפיים של המתלונן להתלונן בכמה מקומות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: היום יש רצון טוב של הנציבה לומר: אם אני יודעת שהוגשה תלונה ללשכת עורכי הדין, אני מושכת ידך מהתלונה הזאת, אבל זה מרצון טוב. זה לא נאמר בשום מקום. אתה אומר להסדיר את זה בחוק, שאם הוגשה תלונה לגוף מסויים לא ניתן יהיה להגיש תלונה בכמה מקומות.

ד"ר גיא לוריא: התלונה לא תתברר בכמה מקומות.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אתה לא משנה את המצב היום. אתה אומר שאם הוגשה תלונה ללשכת עורכי הדין, הנציבות לא מבררת. כך יהיה גם בחוק.

ד"ר גיא לוריא: אם הוגשה לנציבה, לשכת עורכי הדין לא תברר.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: הוא הגיש ללשכה, הנציבות מחוץ לתמונה.

ד"ר גיא לוריא: זו בחירה של המתלונן, אם הוא הגיש ללשכת עורכי הדין, זו הבחירה שלו.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: זה אומר שאין לך גוף ייעודי שמטפל בתלונות.

ד"ר גיא לוריא: בסופו של דבר הנציבות תהפוך לגוף הייעודי, היא כבר הפכה לגוף ייעודי כי היא הגורם המקצועי ביותר שמכיר עבודת הפרקליטות בצורה טובה, ומכירים אותה יותר.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: הסברת למה רצוי שהנציבות תברר תלונות, אבל אני שואל לגבי ההסדר בחקיקה. הדבר יכול אולי לשלול מעשית מהנציבות את התפקיד הייעודי שלה. נניח אנשים אומרים – למה שאפנה לנציבות? אין להם שיניים, אין להם אפשרות להטיל סנקציה, אני אפנה ללשכת עורכי הדין, וזה יהיה הטעם שיגישו אנשים תלונות רק ללשכת עורכי הדין. לה יש שיניים, לנציבות אין שיניים. אבל אתה אומר לי שאתה רוצה שהנציבות תהיה הגוף הייעודי.

ד"ר גיא לוריא: לא אמרתי שהנציבות תהיה הגוף הבלעדי, אני לא רוצה לקחת סמכויות ללשכת עורכי הדין. זה הגוף הייעודי שיכיר הכי טוב את עבודה של הפרקליטות, של התביעה. גם אני חושב שצריך להיות תיאום בין הדברים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אם המטרה שאתה שם לנגד עיניך שזה יהיה גוף ייעודי, ואתה משאיר את זה פרוץ גם למקומות אחרים, אתה לא מבטיח שזה יהיה גוף ייעודי. אפשר יהיה להגיש ללשכת עורכי הדין, או לגוף המשמעת בנציבות שירות המדינה. אתה אומר יש לי רצון טוב אבל זה בורח ממני, אנשים הולכים למקומות אחרים. מה הרווחת?

ד"ר גיא לוריא: לא חושב שיש סכנה כזאת, אני מרוויח את זה שאנשים לא יפנו למקומות אחרים כלומר, פחות יפנו. לנציבה הוגשו כ-200 תלונות רק בשנה ראשונה שפעלה, זה הרבה יותר מהתלונות שמוגשות לנציב תלונות הציבור. וזה כשאין לה את היכולת הזאת לקבל ייחוד סמכות. יש לי במחקר הצעה שכתבתי. שם יש ניסוחים שחשבתי עליהם בזמנו, אבל לא חושב שזאת הסכנה, שתילקח מהנציבות האפשרות להיות גוף ייעודי.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: המציאות תוכיח, יכול להיות שכן, יכול להיות שלא.

ד"ר גיא לוריא: דבר שבעיניי – יש צדק מסוים בטענות של ארגון הפרקליטים, אני חושב שיש יחסית מעט התייחסות מפורשת בדוחות לבעיית העומס שמוטלת על התביעה, העומס המערכתית. אני מניח שבעצם הרבה מהחלטות שהיא קיבלה הם על רקע זה, על רקע העומס. עומס על התובעים, על הפרקליטים.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: שהם צריכים להתייחס לשאלות ולהתייחסות לנושאים מערכתיים שהיא מעלה. אבל אז זה לא עניין של הפרקליטות.

ד"ר גיא לוריא: לא על זה חשבתי, אלא על העומס שמוטל על פרקליט מבחינת מספר תיקים לטיפול. חלק מהסטנדרטים שהיא תצטרך לקבוע נוגעים לעבודת פרקליט, בהינתן זה שהוא צריך

לנהל עשרות תיקים במקביל. לכן, למשל, שאלת השיהוי בטיפול בתיק, להגיד תבחן בהינתן העומס.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: כלומר, שיהוי יחסי.

ד"ר גיא לוריא: היחסיות הזאת צריכה להיות מפורשת. בדות הנושאי למשל אפילו כתבו במפורש שהיא לא מתייחסת לנושא של העומס שמוטל על הפרקליטים, ואז קשה לה להסביר איך צריך לייעל את התהליך בלי קשר לעומס.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אפשר להגיד על אף העומס כי שיהוי של שנתיים הוא חריג. בגלל העומס, שיהוי של חודש אינו שיהוי. זה ברור, הכל יחסית למטריה, לשאלה שצריך אותו פרקליט להתמודד איתה.

ד"ר גיא לוריא: אחת הטענות של ארגון הפרקליטים היא שהנציבה לא מתייחסת לכך. בזה הם צודקים, הדברים האלה צריכים להיות על השולחן. כשהיא בודקת נושא או תלונה, זה בהינתן זה שלמשל, פרקליט ממחוז ירושלים צריך להתמודד, להשיב למשהו בתיק, יש לו במקביל עוד 100 תיקים שהוא מנהל. השיהוי היחסי צריך להיות בעיניי על השולחן, זה אחד מהדברים שהם התמרמרו עליהם, בזה הם צודקים. הרבה מהעניין פה הוא הגנה על הפרקליטים, על חששות שיש להם, צריך לעשות מה שאפשר כדי שהם לא יתיו באווירה של פחד. צריך להיות ברור שלא כל תלונה צריכה להסתיים בזה שפרקליט תלוי בסוף, אלא התמודדות מערכתית.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אתה דיברת עם פרופ' קרמניצר?

ד"ר גיא לוריא: כן, שוחחתי איתו. אני יכול לומר

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: רק לצורך הפרוטוקול, שוחחתי איתו כשהוא בחו"ל.

ד"ר גיא לוריא: שוחחתי איתו בטלפון, הוא בצרפת. אם אתה רוצה, אני יכול להשמיע בנקודות מה אמר. הוא אמר שהוא שעוקב אחרי הדברים מתוך פרסומים בתקשורת, לא מקרוב, חלק מהדברים שאמרת זה בדעה אחת איתו, חלק אני אוסיף עכשיו.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: פרופ' קרמניצר היה מנחה במחקר שאתה עשית.

ד"ר גיא לוריא: הוא גם בתחושה שארגון פרקליטים לא נתן הזדמנות לנציבות לעבוד, ההתנגדות של הארגון זה לעצם הביקורת בכלל, לא רוצים להיות נתונים לביקורת, גם מערכתית, מבחינה זאת הוא לא מסכים איתם. הוא לא מתרשם מטענות שיש נגד הנציבה, אחת הטענות שיש לארגון הפרקליטים שהיא לא שומעת אותם בחלק מהתלונות, הוא חושב שזו דרך התנהלות טובה במיוחד כאשר יש הרבה תלונות סרק בתקופה ראשונית. אחר כך יהיו פחות תלונות סרק, דווקא בהתחלה צריך מסננת יותר טובה. הוא אומר שממצאים של בדיקת הנציבה מחמיאים לנציבות, ארגון הפרקליטים לא רגיש לעניין אמון הציבור, לא מבין מה שהתנגדותם לביקורת עושה לאמון הציבור.

פרופ' קרמניצר חושב שנציבה עם ראייה מערכתית יכולה לקבוע סטנדרטים של התנהגות בצורה מאוזנת. הוא אומר שהנסיגה מביקורת תפגע באמון הציבור, לדעתו השופטים לא באמת בודקים תלונות, זה לא הפונקציה שלהם. גם לגבי שאר הגופים, הם לא באמת נותנים את ביקורת התלונות הנחוצה ברמה אישית – נציבות שירות המדינה, לשכת עורכי הדין, הוא לא חושב שזה תחליף לגוף בודק תלונות. לא צריך לחשוש מביקורת אישית, לא על כל ביקורת אישית צריך לבוא חשבון עם פרקליט, אבל כן לאפשר לתבוע אחריות אישית מפרקליט, הוא צריך לעמוד מאחורי הדברים.

לגבי התגובה של ארגון הפרקליטים והחשש מאיומים שיש עליהם, פרופ' קרמניצר חושב שנציבה טובה לא תאפשר לאיומים לפגוע בפרקליטים, וניכר שהנציבה מבינה את זה.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: לא נותר לי אלא להודות לך על הסקירה שנתת.

ד"ר גיא לוריא: נקווה שהייתי לעזר.

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: ישנה עוד מלאכה לפניי, לשמוע עוד גורמים. בכל אופן תודה.

איילת לוי: הפרוטוקול מועבר לכל מיני גורמים רלוונטיים. אם תרצה ניתן לך עותק, ותראה אם יש לך תיקונים. איך שתרצה. אבל באופן עקרוני הוא מופץ לפרקליט המדינה, לארגון הפרקליטים, לנציבה, למשנים ליועץ....

כב' השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג: אני חוסך התכנסות של כולם, אם אין לך התנגדות שיעבור לגופים המעוניינים.

ד"ר גיא לוריא: בוודאי שלא. אני עומד לרשותכם.

הישיבה הסתיימה: 15:03